

Uteliggare i Kuba

Ett samhälle kan bedömas utifrån hur det behandlar sina mest utsatta ? uteliggare i Kuba

Sedan den kubanska revolutionens seger 1959 har den kubanska regeringen försett de kubanska medborgarna med gratis hälsovård, gratis utbildning, subventionerade allmännyttiga tjänster, subventionerad kollektivtrafik och en månatlig matkorg till kraftigt subventionerade priser. Matkorgen innehåller endast vissa basvaror och man förväntar sig att ytterligare matvaror ska köpas via familjens arbetsinkomster eller pensioner.

När det gäller bostäder omvandlade stadsreformen i början av 1960-talet hyresgäster i hus och lägenheter till husägare genom att de betalade blygsamma månadsavgifter under en bestämd period. Reformen innehöll en bestämmelse om att hus och lägenheter som förvärvades som egendom genom programmet inte fick säljas, även om de kunde bytas ut mot en annan bostad av samma värde. Denna begränsning infördes för att skydda befolkningen, eftersom fri handel med fastigheter tenderar att skapa ojämlikhet i ägandet. Som ett resultat av stadsreformen ägdes mer än 90% av bostäderna av de människor som bodde i dem, även om det i många fall fanns boendearrangemang med flera generationer och storfamiljer, med en viss tendens till trångboddhet.

Under den "specialperioden" i början av 1990-talet, efter kollapsen av det östeuropeiska socialistblocket, ledde en nedgång i kubanernas inkomster till att underhållet av hemmen försämrades. Men folket hade bostäder, även om de ibland var överfulla och otillräckliga. Vissa ambulerande beteenden blev synliga på gatorna i centrala Havanna, som att lura turister och tigga. Äkta vagabonder, människor utan någonstans att bo, var mycket få till antalet och de var en följd av en kombination av psykiska störningar, alkoholism och upplösning av familjeband.

I början av 2000-talet hade människors materiella förväntningar stigit, till stor del som ett resultat av internationell turism och släktingar bosatta utomlands, en utveckling som hade accelererat under den specialperioden. En dimension av fenomenet med stigande förväntningar var folkets önskan om "frihet" att sälja och köpa hus, vilket uttrycktes i det fördolda genom komplicerade bostadsbyten som inkluderade dolda penningbetalningar. I samband med denna försämring av praxis för processen att förvärva nya bostäder legaliserade regeringen försäljningen av bostadsenheter.

Legaliseringen av försäljningen av bostäder ledde till ett fenomen med människor utan bostad. Vissa människor sålde sina hus utan att köpa ett annat, av olika skäl. Skilsmässor och alkoholism var viktiga faktorer. Detsamma gällde emigration, eftersom människor sålde bostäder för att finansiera emigrationen och lämnade kvar äldre eller beroende familjemedlemmar på Kuba utan bostad. Eller så misslyckades vissa i försöket att emigrera och blev utan bostad.

Naturligtvis måste historien ses mot bakgrund av USA:s ekonomiska blockad av Kuba sedan början av 1960-talet. Utan tvekan skulle den kubanska ekonomiska utvecklingen ha varit mycket större om det inte hade varit för de restriktioner som blockaden medförde. Dessutom ledde det okonventionella kriget och den intensifierade blockaden sedan 2014, i kombination med effekterna av covid-19, till den ekonomiska krisen som har stimulerat en ökad utvandring och dess negativa inverkan på ägandet av bostäder.

Den 24 februari och 26 april 2024 publicerade Cubadebate en artikel i två delar, "Errantes en su propia tierra: Miradas al fenómeno de los deambulantes en Cuba" [Vagabonder i sitt eget land: En titt på fenomenet med ambulerande personer på Kuba]. Artikeln skrevs av Oscar Figueredo Reinaldo, Yunier Javier Sifonte Díaz, Lisandra Fariñas Acosta, Edilberto Carmona Tamayo och Abel Padrón Padilla.

Artikeln har en intervju med Yurisdaisy Bustamante Pérez, chef för Havannas centrum för vård av ambulanta personer, som ligger i den perifera kommunen Cotorro i provinsen Havanna. Hon konstaterar att i samband med intensifieringen av USA:s blockad mot Kuba och den ekonomiska kris som följt, har antalet personer som uppvisar "ambulerande beteenden" ökat. Det bör noteras att "ambulerande personer" i sin betydelse ligger närmare "vagabonder" än "hemlösa". På kubansk spanska kallas hemlösa personer i USA i allmänhet för personer "utan tak". På Kuba omfattar ambulerande beteende att sova i parker eller på andra offentliga platser, att sälja någon artikel på gatan, att rota i sopcontainrar efter mat och att tigga. Ambulerande beteende identifieras som en typ av socialt beteende, men det är inte ett brott. När personer förs till centret för ambulerande personer är de därför fria att lämna. De som stannar på centret personer gör det frivilligt.

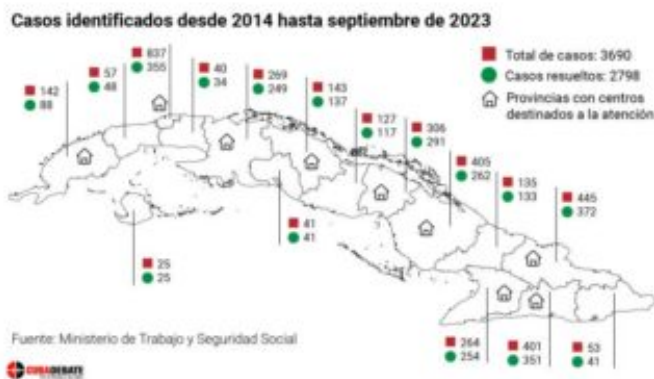
Yurisdaisy Bustarmente Pérez. Foto: Padilla

Bustamante noterade att den stora majoriteten av ambulanta personer är män över sextio år. Hon förklarade att majoriteten av de personer som vistas på centret har problem med alkoholism eller har någon form av intellektuell funktionsnedsättning. Hennes iakttagelser bekräftas av en nyligen genomförd studie av patienterna vid landets nio vårdcentraler för ambulerande personer, som visade att 86% är män, 61% är över 60 år, 30% har en fysisk eller intellektuell funktionsnedsättning, 25% har en psykiatrisk störning och 31% har ett förhöjt konsumtionsmönster av alkoholhaltiga drycker.

Många av centrets patienter har familjer som sålt sina hem för att lämna landet, vilket gör att de inte har någonstans att bo. Socialarbetaren Yaimel León Benítez konstaterade att "många överger sina föräldrar eller far- och morföräldrar eftersom de vet att på Kuba lämnas ingen åt sitt öde, inte ens mitt i alla de ekonomiska problem vi har". Bustamante noterar att de ambulerande personerna ofta själva sålde sina hem för att emigrera och att de, när de inte lyckades med sitt mål, blev utan bostad. Hon förklarar att det finns ett etablerat förfarande för dem som nyligen anlänt till centret. Först görs en hälsoundersökning, de får ett bad, och de får rena kläder, mat och en plats att sova på. Efter det första omhändertagandet på centret tas de boende om hand av ett multidisciplinärt team bestående av geriatriker, fotvårdsspecialister, psykiatriker och ögonläkare, som anländer varje fredag för att se till varje patients behov. Hon konstaterade att det är svårt att hitta personer som vill arbeta heltid på centret, men att teamets närvaro varje vecka bidrar till att upprätthålla kvaliteten på vården. Dessutom inleder socialarbetarna en process för att försöka förstå de ambulerande personernas berättelser. Centrets biträdande chef för social assistans, Yurisal Pico, förklarade att många av deras berättelser är sorgliga. Det finns ambulerande personer med betydande framgångar i sina liv, men de kom i slutändan till platser som centret som resultat av ett dåligt beslut. Hon beklagar att samhället betraktar dem som pesten och känner sig nöjd när någon av dem säger: "Ni behandlar oss åtminstone som människor."

Pico förklarade att syftet med centret inte är att behålla patienterna under en längre tid. Målet är att återintegrera dem i samhället, men det är inte alltid möjligt att göra det. I allmänhet är patienterna på centret under en period av tre till sex månader och under den perioden söker kommunstyrelsen efter en familjemedlem, eftersom familjerätten fastställer att familjen är ansvarig för alla personer som behöver hjälp. Men trots att många av de ambulerande personerna har barn har de känslomässiga banden ofta inte

upprätthållits. Om det konstateras att patienten inte har någon bestämd plats att gå till, får de stanna på centret under en längre tid.

Statistik över uteliggare i olika provinser i Kuba 2023

Centret har hittat en ömsesidigt fördelaktig lösning på sådana situationer. Trettiofyra av de sjuttiofyra anställda på centret är rehabiliterade patienter som inte har någonstans att ta vägen. De bor på centret och är anställda som socialassistenter, städhjälp, tvätterier- eller köksarbetare. Deras arbete är ett användbart alternativ i en situation med personalbrist.

Att återföra personerna till ett liv i samhället är inte en enkel fråga. För dem som inte har familj och är över sextio år är fungerande alternativ ett vårdhem, som på Kuba finansieras av staten. Men för personer mellan fyrtio och femtio år kräver en återanpassning till samhället någonstans att bo. "Mer än sextio procent av personerna här [på centret] har sålt sina hus och de har idag inte resurser att hyra", säger Pico. Ibland placeras de på en fristad för personer med hus som skadats av orkaner, men ofta är det enklaste alternativet att låta dem stanna på centret, trots att institutionen inte är utformad för långtidsboende.

Belkis Delgado Cáceres, direktör för social prevention vid ministeriet för arbete och social trygghet, förklarade att Kuba utvecklade en policy för att uppmärksamma personer med ambulerande beteende 2014. Programmet räknar med bidrag från folkhälsan, allmänna åklagare och polisen. Programmet har nio centra för uppmärksamhet på ambulerande personer i olika provinser, med ett tionde planerat att öppnas i år. De får sina omedelbara behov tillgodosedda när de anländer och en utredning av deras fall genomförs. När de väl registrerats som patienter får de en säng, mat, tv och vatten samt uppmärksamhet från en sjuksköterska eller läkare. De kan komma och gå som de vill, och en del lämnar sjukhuset för att gå ut och kommer tillbaka på kvällen för att äta och sova. Provinsregeringarna står för kostnaderna för mat, mediciner och kläder.

Delgado Cáceres berättar att från 2014 till september 2023 har 3.690 fall identifierats och 2.798 har fått någon typ av lösning, vilket utgör 75% av fallen. Hon noterade att även om dessa siffror är bra i jämförelse med andra länder, så tas det ändå i Kuba som en mycket allvarlig situation att det finns personer på gatan. För Delgado Cáceres är den främsta orsaken att familjen inte tar hand om dem på rätt sätt, och en lösning kan bara nås genom att man tar hand om orsaken. Av de 2.798 fall som löstes innebar 1.983 en återgång till familjen, där förebyggande arbete utfördes, så att familjen accepterar och tar hand om personen. 599 placerades på vårdhem, medan andra gick till psykiatriska sjukhus för tillfällig behandling.

Delgado Cáceres noterade också att 63 personer beviljats nya bostäder. I de flesta av dessa fall hade de en bostad som de kunde återvända till och i vissa fall var de själva ägare. På grund av deras hälsotillstånd och ålder nekades de dock sin rätt att bo i bostaden av kärnfamiljen. Av denna anledning är det viktigt att riksåklagaren deltar för att försvara rättigheterna för personer som inte har kapacitet att försvara sig själva.

Chefen för social prevention betonade att centren inte ska ses som en lösning. "Vi måste insistera på att dessa personer ska återintegreras i samhället som fullvärdiga medborgare." Hon konstaterar också att problemet inte har uppmärksammats tillräckligt. Det borde utvecklas en mekanism för folkligt deltagande, så att personer som vill hjälpa till vet vart de ska vända sig.

Fidel sa en gång att om den katolska kyrkan skulle uppföra sig i enlighet med kyrkans läror, skulle den göra exakt vad den kubanska revolutionära regeringen har gjort.

Charles McKelvey 240507 (ZT)

[Vagabonds in Cuba](#)

För att kunna upprätthålla Svensk-Kubanskas solidaritets- och opinionsarbete behöver vi få in minst 150 000 kr under året till vår Kampfond. Om du har möjlighet, ge ett bidrag!

STÖD KUBASOLIDARITETEN
STÖD KAMPFONDEN

150 000KR

**INNAN
ÅRSSLUTET**

PG 40 54 11-0
SWISH 123 589 09 75

■ @SVENSKKUBANSKA ■ SVENSK-KUBANSKA.SE